

TRESOOR DER ZEE- EN LANDREIZEN. Beredeneerd register op de Werken der Linschoten-Vereeniging, deel I-XXV, bewerkt door D. SEPP. 1939. XI en 544 blz. in 2 kolommen gr. 8vo. / 21.—*

Voor nieuwe leden is de prijs f 10.50

Alle deelen zijn gebonden in linnen of half linnen band, kop verguld.

Nog verschenen de voorloopige uitgave van deel XLIX:

DE ONTDEKKINGSREIS VAN JACOB LE MAIRE EN WILLEM CORNELISZ. SCHOUTEN in de jaren 1615-1617. Journalen, documenten en andere bescheiden, uitgegeven en toegelicht door W. A. ENGELBRECHT en P. J. VAN HERWERDEN. 1945. 2 dln. I: XXIV, 19 en 229 blz. Met 2 titelplaten, 11 afbeeldingen en 13 kaarten; II: XV en 265 blz. Met 1 afbeelding en 4 kaarten. gr. 8vo. f 29.40*

Wordt later ingeruild tegen een herdruk in de bekende uitvoering.

DE 1 WEEDE SCHIPVAAR 1

DER

NEDERLANDERS

NAAR OOST-INDIË

ONDER

JACOB CORNELISZ. VAN NECK

EN

WYBRANT WARWIJCK

1598-1600

JOURNALEN, DOCUMENTEN EN ANDERE BESCHIEDEN

UITGEGEVEN EN TOEGELICHT DOOR

J. KEUNING

V, EERSTE STUK

DE REIS NAAR TERNATE

A. HET JOURNAAL VAN H. D. JOLINCK

MET 97 AFBEELDINGEN

's-GRAVENHAGE

MARTINUS NIJHOFF

1947

1-235

A

JOURNAAL

GEHOUDEN OP DE VRIESLAND
EN SEDERT 8 JANUARI 1599 OP DE AMSTERDAM

door

HEYNDRICK DIRRECKSEN JOLINCK

1 Mei 1598-14 Augustus 1600

*(Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage; Archief van de Compagnieën
op Oost-Indië 1594-1603, no. 60)*

W.N.W. Dese nacht hadde ick die hoochte op die croone ³⁶⁾ te weten 34 gr. ende 26 m., welcke accordeert seer wel met die sonne.

Den 24 dito nam ick mijn hoochte op mijn graetboech ende bevondt mij op 34 gr. 30 m. ende hadde O.t.N. op een recht com-
[25] pas ende waijden eenen stoker utten westen wel so suielick ende die Melcknap ^{36a)} quam met het schip op die lij ende sijn schoverseils raecten onder utelijcke ^{36b)}; doe name wij onse schoverseils oock in ende seilden also met die fock ende groote marseils ende schoverseil in de bandt ende wij saghen desen dach seer veele gevogelte als feionis, kleine graeuwe voegeltges, voerschreven als tortelduiven, pickswarte mieuwen, eenen groeten voegel, die sijn lief widt was ende die steerte met sijne vlegghels graeu, ick mien- den dit een grasiau te wesen ende 2 van onse bosgieters seijde oock, dat sij kroes hadden sijn driven, maer ick hebt selfs niet gesien. Desen dito peilde ick den opganck der sonne met mijn gr.boech recht N.O.t.N. ende den onderganck desgelicken ge- peilt met mijn graetboech 2 gr. $\frac{1}{2}$ utelicker als N.W.t.W., waer uut ick bevondt te hebben tot variatie 12 gr. affgaende N.O. teringe ende dese avondt peilde ick die sonne in den horisont 4 gr. noerderlicker als W.t.N.

Den 25 dito nam ick mijn hoochte op mijn graetboge ende bevondt mij op 34 gr. 27 m. der suidelicker brede ende seilden O.t.N. met eenen harden westen windt ende sach oock desen dito van alle gevogelte, als dages te voeren ende na den middach name wij onse marseils in ende seilde voer die fock. Desen dito peilde ick der sonne opganck met mijn gr.boege die sonne N.O. wesende ende tsavonts peilde ick se deselve gelicken met mijn graetboege ende bevont se stijf 3 gr. nordelicker als W.N.W., waerdoer ick bevondt te hebben 9 gr. $\frac{1}{2}$ afgaende N.O.teringe tot variatie; so most ick derhalven doe wesen op 48 gr. der lengte na uutwijsen des astrolabij catholicij.

Den 26 dito peilde ick die sonne in den horisont 4 gr. $\frac{1}{2}$ ooste- licker als N.O.t.O. ende was nu weer seer moij weertgen, sodat alle seilen daer weer bij stonden ende desen middach nam ick mijn hoochte op mijn gr.boge ende bevont mij op 34 gr. 6 m. der

³⁶⁾ Zie noot 41.

^{36a)} Claes Jansz. Melcknap voer op de heenreis als schipper op de Zeeland.

^{36b)} Ende sijn schoverseils raecten onder utelijcke, d.w.z. ze geraakten uit het voetlijk. (Ter versterking zijn de zeilen omkleed met een raam van zwaar touwwerk, de lijken genaamd; het lijk aan de onderzijde is het voetlijk).

suijderlicke breede ende seilden O. op een recht compas ende was stillekens ende ick sach nu soo veele gevogelte niet als te voren gedaen hadde ende die windt liep N.W.t.N. met een moij koelte ende dese avondt peilde ick die sonne in den horisont 5 gr. $\frac{3}{4}$ af- gaende N.O.teringe; most derhalven doe wesen op 52 gr. $\frac{1}{2}$ der longitudo na uutwijsen des astrolabij catholicum.

Den 27 dito nam ick mijn hoochte op mijn graetboech ende bevont mij op 34 gr. 38 m., geen groote seeckerheijt hebbende, overmits betrocken lucht was. Desen morgen sach ick 3 alca- trasen bij malcander, welcke een teecken van landt is; den eenen ^[26] hadde een widt hooft, maer sijn steert ende vleugels waren grau ende die ander twee waren heel grau ende seilden O. met schover- seils; die windt N.W.t.W. Desen avondt was ick met die caerte met wassende gr. ³⁷⁾ op 2 gr. na aen lant ende die 2 de man te roer. Na den nach sach ick trombas ³⁸⁾ driven ende waren die eerste, die wij gesien hadden. Dese trombas sinnen lange dinghen gelick besuine met wortel met al seer kenbaer ende korts daerna sach ick 2 anderen tot verscheiden reisen ende ick worde ge- vraecht van onse commijs na mijn gissinge, waerop ick antwoorde 95 mijlen na gissinge ende 40 mijlen na uutwijsen die variatie van landt te wesen ende slae daer gants geen twiffel aen ofte soude met die variatie best koemen, als ghij goede peilinge der sonnen moeget krighen.

Al na vervolch die longitudo gesocht op een los pam̃. catho. onge- papt.

Den 28 dito smorgens na vroegkost sach ick eene swarte raven met een witte nebbe welcke men seijt een goet kenteken te wesen van lant ende oock is hier een mennichte kleine voegeltges bij honderden van die groote van een tortelduive als voerschreven ende sach oock eene trombe gelick ofte een spaens riedt was ende eenen alcatras, dat sijnne grote grauwe voegels. Desen dito nam ick mijn hoochte ende bevondt mij op 34 gr. ende 27 m. ende koelden een doergaende W. wint ende seilden nu O.t.Z. ende was een weer so mottich gelick ofte het inde Caneel ³⁹⁾ geweest ware ende was oock niet warm ende wij wachten die schepen tegens

³⁷⁾ Zie over kaarten met wassende graden (Mercatorkaarten) deel II, blz. XXXIX-XLIV.

³⁸⁾ Trombas vormen een wiersoort (Ecklonia buccinalis Agardh) in den vorm van een trompet of olifantssnuit, vandaar den naam (Portug. tromba = trompet).

³⁹⁾ In het Kanaal tusschen Engeland en Frankrijk.

den avondt in ende doe sij bij ons waren stake wij een vier op ende seilden O.Z.O. aen, omdat ons gissinge bij lande was ende na alle tekenens die wij gesien hadden konnende oock niet varde af wesen ende waijde desen nacht eenen storm uten Z.W. met geweldighe hagelbuijen ende blixem en regen, sodatte wij geen seil voerden als onse schoverflocken tot sanderen dages smorgens; doe maeckte wij ons schoverseil daer weer bij ende seilden O. aen; was noch al lelick ruich weder ende waren alleen, sonder eenich schip te sien.

Den 29 dito smorgens sach ick 2 zeeravens met witte becken ende oock diverse alcatrasen ende meer kleine gevoegelte maer noch geen landt gesien ende tegen den middach sage wij weer 2 schepen boven van die stenge ende was Sijmon Mau ende Jan Bruin. Desen dito nam ick hoochde op mijn graetboge ende bevondt op 34 gr. 40 m. der suidelicke brede ende sach noch al van die voerscreven zeeravens met witte becken ende 3 alcatrasen, die haere lijf wit was ende die steert met die vleugels waren grau, die haer daer oock schijnt wel bij lande houden, maer noch geen lant gesien en hadde oock geen peilinge der sonne overmits het lelick weder was met dompige lucht ende hol water, welcke noch het verdritichste van alle was, want hadde wij peilinge der sonne gehadt, soude sonder twiffel doer die variatie ende het astrolabium catholicum gesien hebbe hoe varde wij noch van lande wa-
[27] ren; want hebbende perfecte peilinge der sonnen, so dat variatie correct is, sult het oock op astrolabium catholicum correct vinden, alst oock tot hierentoe noch bevonden is na mijn gissinge ende simpel verstant; dan ghij moeten seer perfectt peilinge der sonne hebben om die afwickinghe der naelden correct te weten ofte soudent en eenemael in groote fouten raacken. Ende dus vervolgende mijn propoost sinnen also met ons 3 schepe weer bij malcander gekoemen ende die (wint) was noch Z.W. ende wij seilden O. tot tsavonts doen O.Z.O. Desen avondt peilde ick der sonnen onderganck 2 gr. N.delicker als W.N.W. ende ick hadde geene opganck gehadt dan dages te voren met mijn gr.boge, sodat mij docht, omdat wij luttel ofte niet vertiert waren, in die hoochte ofte breede den cirkel der sonne even groot te wesen als dages te voeren, so dat ick doer dese variatie besloet te wesen $2\frac{1}{2}$ Z. ende N. met Cabo de bonae speransa ende seilde also met ons 3 schepen tsamen tot sanderen dages.

Den 30 dito snochtens sach ick noch 2 alcatrasen sinnen grote

graeuwe voegels ende sommige hebben een widt hooft ende sommige een widt lieff als voeren verhaelt is, maer ick sach sonderlinge niet meer vandt ander gevoegelte, dat ick dages te voeren gesien hadde ende seilden desen nacht O. ende O.t.N. omt lant te siene met eenen doergaende N.W. windt ende dese middach hadde ick mijn hoochte op mijn graetboge ende bevondt mij op 34 gr. 57 minuten, so dat ons die swarte ravens met witte becken nu verlieten ende meer ander gevoegelte, dat wij te voeren gesien hadden, waer uut oock bleeck in derwaerheijt een goet teecken te wesen, dat als u de ravens ende het meeste gevogelte verlaet, dat ghij dan binnen de cape bendt, naedemael wij sanderen dages omtrent Cabo des Agulhas waren ende die trombas is oock een seer goet tecken, dan die strom kan u wel een dach seilens verletten, dat ghijdt so ras niet aen en seilddt, als ghij wel miendt ende dit koendt ghij oock wel weten doer die variatie des compas, als ghij correcte peilinge der sonne koendt krigen. Ende desen dach sage wij een wonderlicke monster van een best in zee gelick oft het een Abadel ofte Reinossero gheweest ware ende hadde 3 schilden aen sijn lieff, 2 aen die sijden ende een op sijn rugge van sijn hals tot sijn achter gadt, hadde een smick hooftgen met een hoorentgen op ofte boven sijn snuit gelick een Abade ende het hooftgen was schier ofte het van een ijseren wercken geweest ware, een lanckachtige hals, dunne ende niet wel so lanck als een kamiels hals, maer sulck fatsoen ende blies water achter uut sinnen necke gelick een walvis blaest, maer niet soo sterck, het schildt op sijne rugge was bewassen met oosters ende schulpen gelick eene clippe, somma was wonderlic om sien ende desen nacht voerde wij het vier ende ick roock het lant sonder het ijemant

Die longitudo gesocht op een los pampicre catholicum ongcapt. [28]
int schip te wesen, diet sien mocht ende hebbe dit beest hier also gemaect na ick best konde, want ick geen schilderen ofte conterfeiten geleert hebbe.